

A nagyvárosi önkormányzatok „szolgáltatásainak” megítélése

A Marketing Centrum 2000 októberében összehangolt felméréseket készített 7 megyeszékhelyen, majd novemberben a fővárosban is. A megyeszékhelyeken 400–400 főt, a fővárosban pedig 1200 főt kérdeztünk, azaz összesen 4000 választópolgárnak tettük fel kérdéseinket. A minták úgy lettek kialakítva, hogy önmagukban jól reprezentálják a kutatásba bevont városok felnőtt lakosságát. Az összevont mintában viszont nincsenek figyelembe véve a 8 város lakosságarányai, és a megyeszékhelyeken élők túl vannak reprezentálva a fővárosban élőkhez viszonyítva. Ugyanakkor a minta a legfontosabb társadalmi-demográfiai jellemzők (nem, életkor, iskolai végzettség) szerint jól reprezentálja a magyar nagyvárosokban élőket. Mindent egybevetve tehát azt mondhatjuk, hogy az összesen 4000 megkérdezett választai alapján kielégítően pontos képet rajzolhatunk a nagyvárosi közvéleményéről.

A pártpolitikai kérdéseken, illetve a helyi ügyeken túl mind a 8 kutatási helyszínen megkértük a mintákba került polgárokat, mondják meg: mennyire elégedettek a városok életét meghatározó 28 terület helyzetével a saját településükön. A jelen kutatási beszámolóban elsősorban ezzel a kérdésblokkal foglalkozunk. Az 1. táblán 100 fokú skálára vetítve ismertetjük a válaszok átlagait. Ebből az derül ki, hogy a nagyvárosok lakossága tulajdonképpen csak a telefonhálózattal és az áruellátással elégedett maradéktalanul. Egyfelől. Másfelől pedig a munkalehetőségekkel és a lakáshelyzettel a legelégedetlenebbek a nagyvárosi polgárok, de a parkolás, az utak, járdák állapota, a közbiztonság, a köztisztaság és az egészségügy megítélése is nagyon kritikus.

Az egyes részterületek megítélései többé-kevésbé szorosan korrelálnak egymással. Olyannyira, hogy a 28 válasz alapján egy reliábilis¹ skálát képezhetünk, amely finoman „méri” a válaszadók általános elégedettségét. Mindez azt jelenti, hogy az egyes részterületek megítélése erősen függ a válaszadók alapbeállítódásától (általában elégedettek vagy elégedetlenek),

és ezt csak modulálja az, hogy milyennek érzékeli a válaszadó az adott terület helyzetét a saját városában.

1. tábla

Mennyire elégedett a városban a következő területek helyzetével?

	százfokú skálára vetítve
1. telefonhálózat	74
2. áruellátás, piac	72
3. közművek (áram, víz, gáz)	61
4. hulladékszállítás	57
5. középiskolák	57
6. kulturális rendezvények	57
7. szórakozási lehetőségek	57
8. helyi tömegtájékoztatás	56
9. távolsági tömegközlekedés	55
10. városkép	54
11. kulturális létesítmények	54
12. művelődési lehetőségek	54
13. általános iskolák	51
14. óvodák	51
15. csatormázás	50
16. sportolási lehetőségek	50
17. bölcsődék	48
főátlag	46,6
18. városi tömegközlekedés	46
19. zöldterületek	40
20. a levegő minősége	36
21. gyermek- és ifjúságvédelem	36
22. parkolás	30
23. az utak, járdák állapota	29
24. köztisztaság	29
25. közbiztonság	29
26. egészségügy	28
27. munkalehetőségek	25
28. lakáshelyzet	21

1 Cronbach á=0,93. A hiányzó válaszokat a változók átlagával pótoltuk.

A skála főátlagla 47 pontnak adódott¹, de a skálaértékek szignifikánsan különböznek városonként, illetve pártállás és jövedelmi helyzet szerint. A legelégedettebbeknek a győriek, a legkevésbé elégedettek pedig a budapestiek bizonyultak.

2. tábla
Az elégedettségi skála városonként, illetve pártállás és jövedelmi helyzet szerint

	százfokú skálára vetítve
Győr	56,1
Szombathely	53,8
Kecskemét	48,0
Miskolc	46,7
Szeged	46,3
Debrecen	45,3
Pécs	45,2
Budapest	41,5
sokkal szegényebbnek érzi magát az átlagosnál	44,7
egy kicsit szegényebbnek érzi magát az átlagosnál	46,6
átlagos jövedelműnek érzi magát	48,1
az átlagosnál magasabb jövedelműnek érzi magát	48,6
Fidesz-MPP támogató	48,9
MSZP támogató	47,6
SZDSZ támogató	47,3
MDF támogató	45,3
MIÉP támogató	45,1
nem tudja, nem mondja, nem szavazna	45,0
egyéb pártok támogatói	43,8
FKgP támogató	43,0

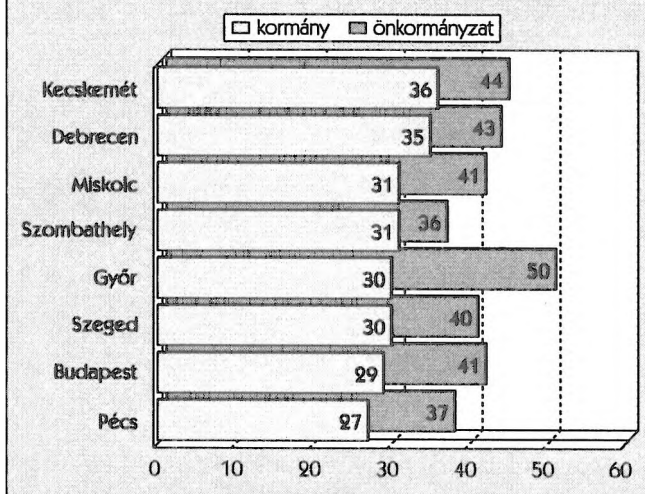
A fővárosiak általában mindennel elégedetlenebbek szoktak lenni másoknál, és nem csak e skála szerint lógnak ki a sorból. Például csaknem minden politikai bizalomindexe alacsonyabb Budapesten, mint országosan, miközben a megyeszékhelyeken a legtöbbjük meghaladja az országos átlagot. Ugyanakkor a kormány, illetve a helyi önkormányzat tevékenységének megítélése nem a fővárosban a legkedvezőtlenebb (1. ábra).

Az önkormányzat tevékenységének megítélése szignifikánsan együttjár az általános elégedettségi skálával, de a korreláció nem túlságosan erős ($r=0,27$). Ennek több oka is van, például az is, hogy nem minden bajért a kormányt, illetve az önkormányzatot okolják

1. ábra

Mennyire elégedett Ön a kormány tevékenységével?
Mennyire elégedett Ön a helyi önkormányzat tevékenységével?

(százfokú skálára vetítve)

az emberek. Hajlamosak vagyunk tudomásul venni, hogy vannak „objektív nehézségek” is.

Közelebb kerülünk az összefüggések megértéséhez, ha tovább elemezzük a 28 terület megítélésének együttjárásait. A 28 válasz 5 egymással korreláló faktorba² rendeződik. Az első – és egyben a teljes variancia legnagyobb hányadát magyarázó – faktorba azok az elemek kerültek, amelyek közvetlenül befolyásolják az életlehetőségeinket. A második faktorba a nagyvárosok programkínálatával, művelődési, szórakozási lehetőségeivel kapcsolatos területek kerültek nagy súllyal. A harmadik faktorba pedig a közoktatással kapcsolatos területek, azaz a különböző szintű oktatási, nevelési intézmények megítélése. Az önkormányzatok talán legfontosabb feladata az, hogy biztosítsák az alapvető közszolgáltatásokat, közműellátottságot. Ennek a feladatnak a magyar nagyvárosok eleget is tesznek, hiszen éppen a 4. faktorba került területekkel a legelégedettebbek a polgárok.

Az 5. faktorba a nagyvárosok környezeti állapotával kapcsolatos területek kerültek. Az általános elégedettségi skálával éppen ez a faktor korrelál a legkevésbé szorosan ($r=0,59$). Ez abból adódik, hogy a többség számára kevésbé fontosak a környezeti tényezők, egy kisebbség számára viszont éppen ezek a legfontosabbak. Ebből viszont az következik, hogy a faktor elemeinek megítélésében kevésbé egységes a közvélemény, mint a többi faktor esetében.

A faktoranalízis eredményeképpen 5 új változót nyertünk. A faktorváltozók standard normális eloszlásúak, azaz a faktorértékek átlaga 0, szóródása pedig 1. A faktorértékek azt jelzik, hogy a válaszadó az átlagosnak megfelelően (0 körüli faktorértékek esetén), az átlagosnál pozitívabban (+0,2-nél nagyobb

1 Az egyszerűség kedvéért a képzett skálát is 100 fokúra vetítettük.

2 Az 5 főkomponens az eredeti változók varianciájának 54 százalékát „magyarázza” meg. A faktorokat direct oblimin eljárással rotáltuk ($\Delta=0$).

3. tábla
A nagyvárosok életét meghatározó területek
faktorszerkezete

1. faktor: életlehetőségek	faktorsúly
lakáshelyzet	0,64
egészségügy	0,64
munkalehetőségek	0,53
gyermek- és ifjúságvédelem	0,51
közbiztonság	0,51
az utak, járdák állapota	0,43
köztisztaság	0,39
csatornázás	0,39
2. faktor: művelődési, szórakozási lehetőségek	faktorsúly
kulturális rendezvények	0,84
kulturális létesítmények	0,80
művelődési lehetőségek	0,78
szórakozási lehetőségek	0,72
sportolási lehetőségek	0,52
3. faktor: oktatás, nevelés	faktorsúly
bölcsődék	0,82
ovodák	0,81
általános iskolák	0,78
középiszkolák	0,69
gyermek- és ifjúságvédelem	0,36
4. faktor: közszoolgáltatások	faktorsúly
telefonhálózat	0,72
közművek (áram, víz, gáz)	0,68
hulladékszállítás	0,66
áruezellátás, piac	0,60
távolsági tömegközlekedés	0,46
városi tömegközlekedés	0,44
kulturális rendezvények	0,37
helyi tömegtájékoztatás	0,31
5. faktor: környezeti állapotok	faktorsúly
zöldterületek	0,72
városkép	0,56
a levegő minősége	0,54
köztisztaság	0,47
városi tömegközlekedés	0,39
parkolás	0,37

faktorértékek esetén), vagy negatívabban (-0,2-nél kisebb faktorértékek esetén) ítéli-e meg az adott területhalmazt.

Az átlagok természetesen jelentős eltéréseket mutatnak városonként, de tán még ennél is érdekesebb önmagukban szemügyre venni az egyes városok profiljait. Mint azt az 1. táblán is láthatjuk: a győriek a legelégedettebbek. Ennek megfelelően Győrben mind az 5 átlag pozitív. Ugyanakkor a környezeti állapotok és a közszolgáltatások megítélése Szombathelyen kedvezőbb, mint Győrben, Kecskemét pedig a művelődési, szórakozási lehetőségek megítélése terén előzi a Nyugat-Dunántúl legnagyobb városát. Az általános elégedettségi skála átlaga Szombathelyen alig alacsonyabb, mint Győrben. Ennek megfelelően a legtöbb faktorértékátlag itt is pozitív, és csak a művelődési, szórakozási lehetőségek megítélése megy át enyhén negatívba. A kecskeméti sokkal kevésbé elégedettek, mint a nyugat-dunántúli megyeszékhelyeken lakók. Ebben a városban az oktatás, nevelés és az életlehetőségek megítélése már határozottan kedvezőtlenebb az átlagosnál. Ugyanakkor a kecskeméti kiugróan jó véleménnyel vannak városuk művelődési, szórakozási lehetőségeiről.

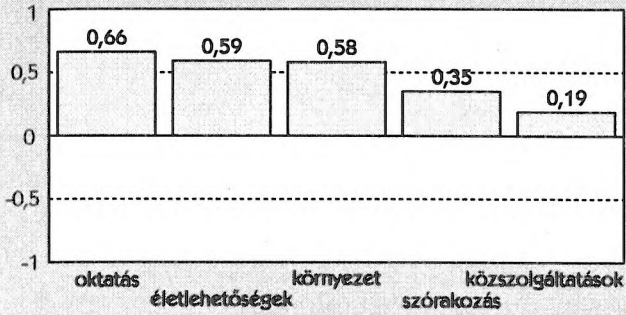
Miskolcon a legtöbb faktorérték átlagközele, de pozitív. A kivételt a művelődési, szórakozási lehetőségek megítélése jelenti. Itt lényegesen kedvezőtlenebb a miskolciak véleménye az átlagosnál. A szegedieknek kiugróan kedvező véleményük van városuk környezeti állapotáról, ugyanakkor az életlehetőségek, illetve az oktatás, nevelés megítélése inkább negatív, mint pozitív. Debrecen profilja kísértetiesen hasonlít Miskolcra. Itt is a művelődési, szórakozási lehetőségekkel a legelégedetlenebbek a polgárok. Pécsen viszont a művelődési, szórakozási lehetőségek megítélése kedvező, ugyanakkor az életlehetőségeké és a környezeti állapotoké egyértelműen átlag alatti.

Végül Budapesten mind az 5 átlag negatív. A fővárosiak leginkább a környezeti állapotokkal elégedetlenebbek a többi nagyváros polgárainál. A fővárosi adatok egyébként ismét felhívják a figyelmünket arra, hogy a válaszok szubjektív érzéseket tükröznek, nem pedig a valós helyzetet. Ez teszi érthetővé, hogy a budapestiek véleménye szerint a fővárosban rosszabbak az életlehetőségek, mint a vidéki nagyvárosokban, és véleményük szerint még a művelődési, szórakozási lehetőségek is csak átlagosak.

A városok közötti különbségeken túl, tanulságosak a pártállás szerinti különbségek is. Elsősorban azért, mert a legnagyobb eltéréseket az FKgP és a Fidesz-MPP támogatói között találjuk, nem pedig az ellenzékiek és a kormánypártiak között. A kisgazdák hívei különösen az életlehetőségeket és a közszolgáltatásokat ítéli meg az átlagosnál kedvezőtlenebbül. Összefüggésben azzal, hogy a párt hívei általában kedvezőtlenebb anyagi helyzetűek, mint más pártok támogatói. Az oktatás, nevelés faktor értékeinek átlaga viszont az MDF táborában a legalacsonyabb, miközben csak az SZDSZ és az MSZP táborában határozottan pozitív.

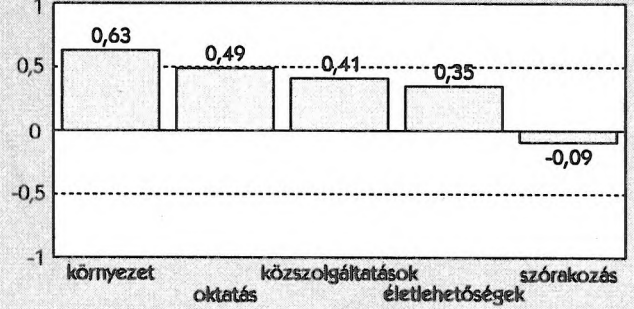
2. ábra

Győr profilja a faktorérték átlagok tükrében

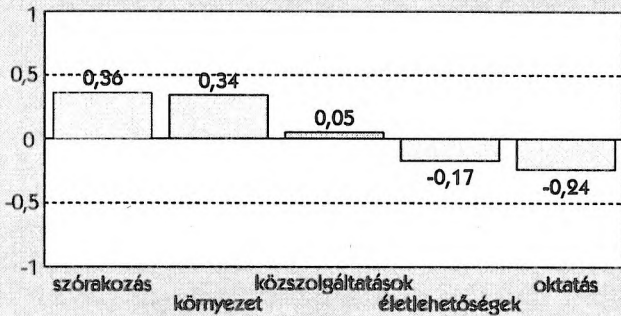
3. ábra

Szombathely profilja a faktorérték átlagok tükrében

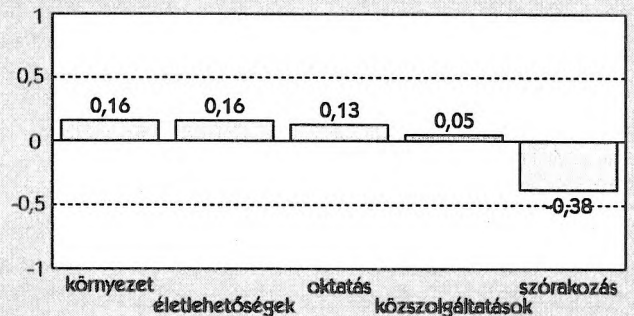
4. ábra

Kecskemét profilja a faktorérték átlagok tükrében

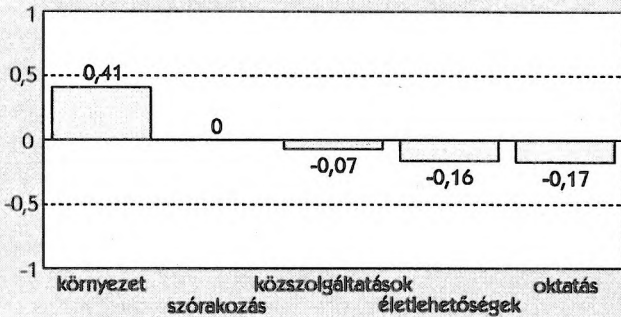
5. ábra

Miskolc profilja a faktorérték átlagok tükrében

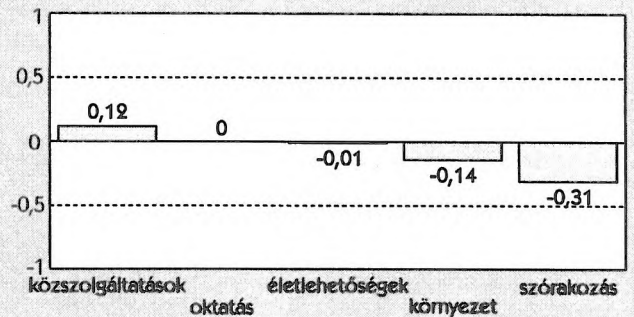
6. ábra

Szeged profilja a faktorérték átlagok tükrében

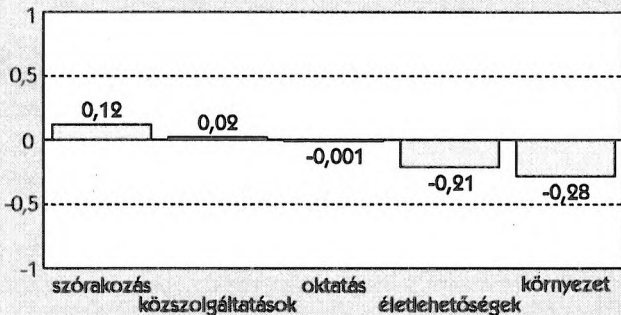
7. ábra

Debrecen profilja a faktorérték átlagok tükrében

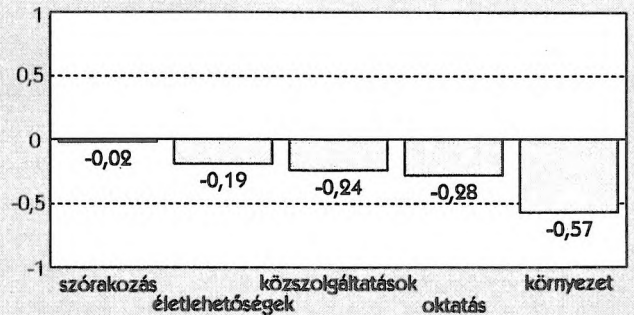
8. ábra

Pécs profilja a faktorérték átlagok tükrében

9. ábra

Budapest profilja a faktorérték átlagok tükrében

A szerző az MC kutatásvezetője